

Verksamheter

Virso Bruk

fram till 2009 då Kohlsvas smedja flyttades till Virso.

1975 startade en kraftig omvandling av smedjan. 18 hejare och stukmaskiner minskades till 8 under 13 år och de anställda med 100 personer eller med cirka en tredjedel utan att produktionen minskade.

1982 flyttades försäljningen av rördelar och fläns till Västerås. Då köptes det mesta från underleverantörer och tillverkningen i Virso hade tynat bort och upphörde helt 1986.

År 2000 tillverkade i Virso 250 anställda 19 730 ton smide. 2009 är antalet anställda i Virso 165 med kapacitet att smida 25 000–30 000 ton i fem aggregat i en av Europas modernaste smedjor. I Virso formsmids i smidespress och motslagshejare detaljer, främst till lastbilsindustrin, om 6–70 kg. En stor del av smidet vidarebearbetas i Virso som också som samarbetspartner tar del i utveckling och konstruktion av komponenter till bilindustrin.

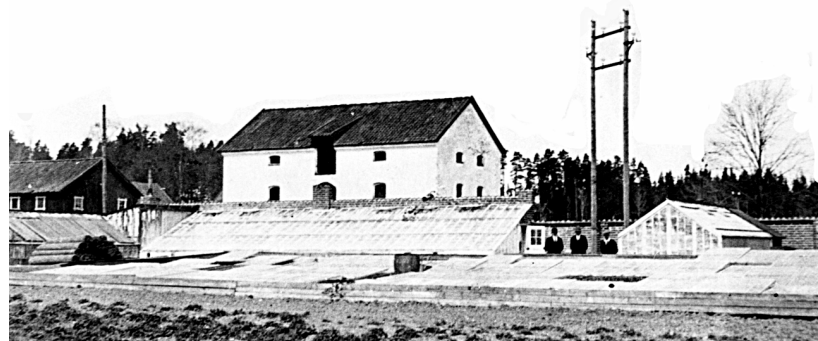
Handelsträdgård

Herrgårdarna hade sedan länge orangerier och växthus och alla odlade vindruvor och persikor. I Virso låg de äldsta två i slaggsten söder om herrgården, det östra för blommor och det västra för vindruvor och persikor. De fanns kvar in på 1930-talet. Vid sekelskiftet startade Herman Lagercrantz handelsträdgård med försäljning av grönsaker till bruksbefolkningen, en tid från härbret i herrgårdsparken och senare från den lökbod som fanns vid växthusen vid Vita magasinet. Det var vedeldade växthus med tegelmur mot norr som låg parallellt med vägen västerut ungefär där muren runt herrgårdsparken slutar. De här växthusen revs 1950 då alla växthus flyttades till en plats norr om herrgården och byggdes ut i etapper till som mest 10 växthus om 3 000 kvadratmeter. 1960–1968 såldes blommor från en nyinköpt transportabel kiosk vid Bruksgatan under fredagar och lördagar. 1968 inreddes snabbköp i anslutning till växthusen. Den 1 februari 1977

såldes verksamheten till Konsum att användas som lagercentral för Västmanland till 1990. Det sista växthuset revs 1999.

Växthusen i herrgårdsparken.

Växthusen söder om Vita magasinet.

Krafttrörelse

En ritning från 1897 på Tekniska museet visar en turbin om 30 hkr med en fallhöjd om 2 250 mm vid manufaktursmedjan i Virso. Turbinens kraft drev via en vinkelväxel en remskiva.

1900/1901 byggdes söder om kraftstationsrännan den första kraftstationen om 60 hkr för belysning. Den togs i drift julafton 1901.

Virsko Bruk

Den bemannades från kl 04.00 till 23.00 vilket innebar att bruksbefolkningens belysning släcktes kl 23.00. Åtminstone en gång väcktes maskinisten senare och drog på stationen, jag tror det var vid en förlossning.

Inloppsrännan till andra kraftstationen under byggnad 1913. Klockbyggnaden låg kvar på sin ursprungliga plats nära kraftstationen och hade kvar klockan.

1907–1912 byggdes ny kraftstation på norra sidan kraftverksrännan sedan kvarnen rivits. Byggtiden blev lång på grund av kapitalbrist och svårigheter att finna köpare av kraften som slutligen blev Grufbolaget Starke i Norberg. Enligt befallningsman Robert Hagmans dagbok skedde den 27 mars 1909 underverk: *1 par hästar med lass ramlade ned i det 3 ½ m djupa inloppet till Kraftstationen, oskadda.* Virsko levererade kraftledningsstolpar från Pelle Lidman, *Lindmans ås*, som Hagman skriver. Den 23 mars 1912: *släpade ut stolpar på Linjen Virsko-Norberg och nådde Linja.* Den 16 oktober 1912: *Dragit på i Kraftstation för fullt.*

Herman Lagercrantz som storägare i Ramnäs Bruk och ägare till Virsko sålde 1913/1914 kraftstationen till det av Ramnäs Bruk nybildade Ramnäs-Virsko kraftaktiebolag. Kraftbolaget följde med när Ramnäs Bruk såldes först till

Verksamheter

Hasselfors och sedan till Bulten-Kanthal 1943. Bulten-Kanthal behöll länge kraftbolaget som så småningom ingick i Bergslagens Gemensamma Kraftförvaltning, BGK. År 1985 byggdes ny station i Virsko. BGK såldes till Västerås stad och namnändrades till Mälarenergi.

Virskos andra kraftstation före 1920.

Kraftaffären 1913 gav efterverkningar långt fram i tiden. När jag kom till Virsko 1978 matade kraftverket sin produktion till Hallstahammar på en dålig kraftledning väster om Virsbojön. Industrierna på Verksholmen, 50 m från Kraftstationen, matades med el från Finnsletten i Västerås över Gammelby, sista biten på en 6 kV ledning. Orsaken var en klausul i 1914 års avtal om försäljning av kraftstationen där Virsko förbehållit sig rätten att gratis hyra in tre transformatorer. På 1940-talet sände emellertid Bulten-Kanthal en faktura på hyra. Bror Lagercrantz flög i taket, flyttade ut transformatorerna och sa upp all bekantskap med kraftstationens ägare. Kraftstationen började leverera ström till industrin 50 meter bort först när Virskos nya kraftstation byggdes 1985.

Virsko kraftstation kom att spela en viktig roll den natt på 1980-talet då ett haveri i en transformator i Enköpingstrakten medförde strömavbrott i flera dygn för stora delar av